

قانون هسته‌ای جدید ایران: تاکتیک برای مذاکره ابزار سیاست داخلی یا هر دو

به قلم مهدی خلجی (/fa/experts/mhdy-khljy-0/)

۳ دسامبر ۲۰۲۰

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/irans-new-nuclear-law-negotiating-tactic-domestic-political-tool-or-both
العربية (/ar/policy-analysis/alqanwn-alnwwy-alayrany-aljdyd-iktyk-tfawdy-am-adat-syasyt-mhlyt-am-klahma/)

درباره نویسنده

مهدی خلجی (/fa/experts/mhdy-khljy-0/)

مهدی خلجی، عضو ارشد و هموند پژوهشی خانواده لیبتسکی در انستیتو واشنگتن پژوهشگر تشیع فلسفه و کارشناس سیاست ایران

تحلیل کوتاه

قانون ظاهراً تحریک‌آمیز هسته‌ای جدید ایران با در نظر گرفتن نقش نسبتاً اندک مجلس در سیاست خارجی به همان اندازه که واقعی است نمایشی هم هست

روز دوم دسامبر مجلس ایران قانون جدیدی را تحت عنوان «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها و صیانت از منافع ملت ایران» به تصویب رساند که مطابق آن خواستار اقدامات جدید و اساسی در جبهه هسته‌ای شده است. به طور مشخص این قانون دولت را ملزم می‌کند تا در صورتی که تحریم‌ها در ظرف دو ماه آینده لغو نشوند از تعهدات خود در برابر محدودیت‌های اعمال شده در توافق سال ۲۰۱۵ موسوم به برجام باز هم بکاهد (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/latest-iran-nuclear-> **inspection-report-reveals-multiple-concerns**) و علاوه بر اقداماتی دیگر اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را نیز متوقف کند.

مقامات رسمی دولت ایران در واکنش به این مصوبه مجلس پیام‌های بسیار متفاوتی به مخاطبان داخلی و خارجی خود ارسال کردند. محمد جواد ظریف وزیر امور خارجه ایران امروز طی یک سخنرانی ویدیویی قبل از آغاز «گفت‌وگوهای مدیریتانه‌ای» در ژم گفت که اگر مصوبه راهبردی مجلس «همه مراحل قانونی» را طی کند دولت ملزم به اجرای آن است. وی همچنین خاطرنشان کرد که ایالات متحده و دیگر امضاکنندگان برجام می‌توانند در صورت «انجام تعهدات خود» در برجام مانع از اجرای این مصوبه شوند.

با این حال حسن روحانی رئیس‌جمهور ایران خطاب به مجلس گفت: «هول نشوید! بگذارید کارمان را بکنیم.» روحانی همچنین خواهان «مشورت و همفکری» مجلس با بخش‌های دیگر حکومت شد و خطاب به آنها گفت: «بگذارید ما با دقت کارمان را بکنیم.»

لحن متکبرانه و حتی توهین‌آمیز روحانی نسبت به مجلس اصلاً تازگی ندارد ولی نشانه دیگری از میزان اهمیت مجلس در سیاست داخلی یا فقدان اهمیت آن است. رئیس‌جمهور تصریح کرد که از دید او مجلس هیچ نقش جدی در تصمیم‌گیری‌ها یا اتخاذ رویکرد کشور در زمینه برنامه هسته‌ای یا سایر مسائل مهم مربوط به سیاست خارجی ندارد. او حتی با صراحت بیشتری نسبت به ظریف اظهار داشت که اگر ایالات متحده و اروپا به تعهدات خود در توافق هسته‌ای برجام پایبند باشند ایران مصوبه جدید مجلس را نادیده می‌گیرد. اگر رویدادهای اخیر ایران را مد نظر قرار دهیم شاید این‌گونه بی‌اعتنایی روحانی به مجلس قابل توجیه باشد. به عنوان مثال در سال

۲۰۱۵ برخی از نمایندگان مجلس تهدید کردند که اختیارات دولت روحانی را در اجرای برجام که تازه توافق شده بود مسدود می‌کنند اما هنگامی که علی خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی به آنها پیام داد که باید سریعاً آن را تصویب کنند مجلس در کمتر از ۲۰ دقیقه آن را تایید کرد و برخی از نمایندگان حتی بدون خواندن متن توافقنامه به آن رأی دادند

بعید است روحانی بدون داشتن اطلاعاتی از موضع‌گیری رهبر در این مورد یا حدس صائب درباره آن چنین رفتار تحقیرآمیزی نسبت به مصوبه جدید مجلس از خود نشان داده باشد و صرف تصویب آن در مجلس الزاماً به این معنی نیست که خامنه‌ای هم خواهان اجرای مفاد آن باشد رهبر جمهوری اسلامی اغلب می‌گذارد تا دو قوه مقننه و مجریه به این شکل علنی با هم درگیر شوند تا این امر موجب تضعیف هر دو و کاهش اقتدار و استقلال آنها (در مقابل رهبر) شود به علاوه وقتی نوبت به موضوعات حیاتی در سیاست‌گذاری می‌رسد مانند برنامه هسته‌ای خامنه‌ای غالباً اظهارنظرهایی در مقابل عموم می‌کند که با اهداف واقعی و مطلوب او در تضاد است این روش در صورت نامطلوب بودن نتایج سیاست‌ها راهی برای فرار رهبری از پذیرش مسئولیت دولتی باقی می‌گذارد

با این حال اگر با دقت به فضای مه‌آلود سیاست‌های داخلی رژیم بنگریم به نتیجه‌گیری روشنی درباره مصوبه جدید مجلس می‌رسیم: خامنه‌ای مایل نیست که هیچ گام غیرقابل برگشتی بردارد که باعث فشار اقتصادی بیشتری بر ایران شود یا باعث از بین رفتن پیشنهاد مذاکره دولت آینده بایند باشد این محاسبه احتمالاً دلیل اصلی واکنش منفعلانه رژیم نسبت به تیور اخیر محسن فخری‌زاده دانشمند هسته‌ای (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/who-killed-mohsen-fakhrizadeh-irans-nuclear->) است که بسیاری از تندروها خواهان واکنش تلافی‌جویانه حکومت در پاسخ به آن بوده‌اند خامنه‌ای تاکنون این درخواست‌ها را نادیده گرفته که بیانگر نگرش محتاطانه او نسبت به دولت آینده آمریکا و همزمان استیصال او برای لغو تحریم‌هاست.

* مهدی خلجی هموند پژوهشی خانواده لیبسکی در انستیتو واشنگتن است ❖

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Farzin Nadimi

([/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology))

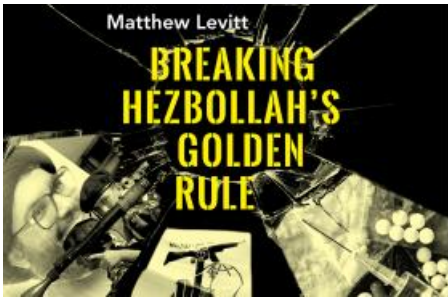
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

◆
Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲ ۹

◆
Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

(/policy-analysis/mn-ashah/) منع اشاعه

(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/ayran/) ایران